

POSTANOWIENIE

27 lutego 2026 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Ireneusz Kunicki

na posiedzeniu niejawnym 27 lutego 2026 r. w Warszawie
w sprawie z wniosku J.M.

o ogłoszenie upadłości osoby fizycznej nieprowadzącej działalności gospodarczej,
na skutek skargi kasacyjnej J.M.
od postanowienia Sądu Okręgowego w Poznaniu
z 15 marca 2023 r., X Gz 745/22,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

(E.C.)

UZASADNIENIE

Zaskarżonym postanowieniem z 15 marca 2023 r. Sąd Okręgowy w Poznaniu oddalił zażalenie dłużniczki J.M. na postanowienie Sądu Rejonowego Poznań - Stare Miasto w Poznaniu z 21 września 2022 r. w przedmiocie ustalenia planu spłaty wierzycieli upadłej.

W skardze kasacyjnej dłużniczka zarzuciła naruszenie:

- art. 491¹⁵ ust. 4 ustawy Prawo upadłościowe (dalej: Pr.upadł.) przez błędną wykładnię i niedokonanie prawidłowego ustalenia możliwości zarobkowych upadłej, szczególnie poprzez nie sięgnięcie po wiadomości specjalnych przy określaniu możliwości zarobkowych z prowadzenia działalności gospodarczej i w konsekwencji przyjęcie, że upadła jest w stanie płacić miesięcznie ratę w wysokości 1500 złotych,

- art. 491¹⁶ ust. 1 Pr.upadł. przez niezastosowanie tego przepisu na skutek nieprawidłowego ustalenia możliwości zarobkowych upadłej i nieprzyjęcia, że osobista sytuacja upadłej w oczywisty sposób wskazuje, że jest ona trwale niezdolna do dokonywania jakichkolwiek spłat w ramach planu spłaty wierzycieli,

- art. 491¹⁵ ust. 1a Pr.upadł. przez uznanie, że upadła doprowadziła do swojej niewypłacalności wskutek rażącego niedbalstwa, podczas gdy nie można upadłej przypisać niedbalstwa i to rażącego czego skutkiem było ustalenie planu spłaty na okres 84 miesięcy.

Skarżąca, uzasadniając wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania, powołała się na jej oczywistą zasadność (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.). Zdaniem dłużniczki Sąd drugiej instancji w sposób rażący naruszył art. 491¹⁵ ust. 4 Pr.upadł. w zakresie w jakim miał obowiązek ustalić i wziąć pod uwagę możliwości zarobkowe upadłego, a w konsekwencji naruszył art. 491¹⁶ ust. 1 Pr.upadł. przez jego nie zastosowanie. Dłużniczka podniosła, że w okolicznościach sprawy koniecznym było zasięgnięcie opinii biegłego, który po szczegółowej analizie rynku i zapotrzebowaniu na dane usługi oraz po ustaleniu kosztów prowadzenia działalności będzie w stanie podać możliwy do osiągnięcia dochód dłużniczki. Skarżąca argumentowała, że na podstawie zgromadzonego w sprawie materiału Sąd odwoławczy stwierdził, iż upadła doprowadziła do stanu niewypłacalności poprzez rażące niedbalstwo, gdyż osiągała niskie dochody i zaciągała zobowiązania przekraczające możliwości ich spłaty, a z drugiej, że upadła jest w stanie osiągać dochód na poziomie 6650 złotych miesięcznie bez jakiejkolwiek podstawy w postaci chociażby analizy rynku, analizy kosztów działalności. Dalszą kwestią jest całkowity brak odniesienia się przez Sąd do kwestii zdrowotnych upadłej, które wykazała stosownym

zaświadczeniem, a przynajmniej zweryfikowania możliwości zarobkowania poprzez zwrócenie się do lekarza o takie informacje lub zasięgnięcie opinii biegłego lekarza.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania następuje, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Jedynie badając te przesłanki Sąd Najwyższy może rozstrzygnąć o przyjęciu lub odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Dopuszczenie i rozpoznanie skargi kasacyjnej jest uzasadnione tylko w tych sprawach, w których mogą być zrealizowane jej funkcje publicznoprawne. Nie w każdej zatem sprawie skarga może być przyjęta do rozpoznania. Sąd Najwyższy nie jest trzecią instancją sądową i nie rozpoznaje sprawy, a jedynie skargę kasacyjną stanowiącą szczególny środek zaskarżenia. W judykaturze Sądu Najwyższego, odwołującej się do orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu, jeszcze w okresie obowiązywania kasacji zostało utrwalone stanowisko, że ograniczenie dostępności i dopuszczalności kasacji nie jest sprzeczne z Konstytucją RP, ani z postanowieniami konwencji międzynarodowych (zob. uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 17 stycznia 2001 r., III CZP 49/00, OSNC 2001, Nr 4, poz. 53).

Trzeba zaznaczyć, że podstawowym celem postępowania kasacyjnego jest ochrona interesu publicznego przez zapewnienie jednolitości wykładni oraz wkład Sądu Najwyższego w rozwój prawa i jurysprudencji (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000, nr 7-8, poz. 147).

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca oparła na przesłance przewidzianej w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., która nie została jednak wykazana.

Podmiot wnoszący skargę kasacyjną, powołując się na jej oczywistą zasadność, a zatem na przyczynę określoną w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., powinien przedstawić stosowną argumentację prawną zmierzającą do wykazania

kwalifikowanego, ewidentnego naruszenia wskazanych w skardze przepisów prawa, możliwego do stwierdzenia bez merytorycznej analizy zaskarżonego orzeczenia oraz podstaw kasacyjnych (zob. postanowienia SN z 10 stycznia 2003 r., V CZ 187/02, OSNC 2004, nr 3, poz. 49 i z 11 sierpnia 2011 r., IV CSK 163/11). Konieczne jest także przekonanie Sądu Najwyższego w drodze jurydycznego wyводу, że naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia (zob. postanowienie SN z 8 października 2015 r., IV CSK 189/15 i wskazane tam orzecznictwo). Uzasadnienie wniosku odwołujące się do przyczyny przewidzianej w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. powinno koncentrować się na wykazaniu tak rozumianej „oczywistości” zasadności skargi. Uzasadnienie to nie może sprowadzać się do przytoczenia podstaw kasacyjnych bądź powtórzenia ich uzasadnienia, choćby nawet w zmodyfikowanej postaci, ani być sformułowane w taki sposób, który wymagałby oceny ich zasadności. Na obecnym etapie postępowania ocena taka byłaby niedopuszczalna.

Uzasadnienie wniosku skarżącej nie spełnia tych wymagań.

Skarżąca nieskutecznie powołała się na oczywistą zasadność skargi, a zatem na przesłankę określoną w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., ograniczając się dla uzasadnienia twierdzenia o jej wystąpieniu do powtórzenia dwóch zarzutów kasacyjnych oraz przedstawienia argumentów odpowiadających ich uzasadnieniu. Wskazane przez dłużniczkę przyczyny oczywistej zasadności skargi w rzeczywistości nie świadczą o jej wystąpieniu. Podstawy skargi wraz z ich uzasadnieniem samodzielnie służą jedynie wykazaniu, że skarga jest zasadna i zasługuje na uwzględnienie, nie zaś, że zasadność ta ma oczywisty, a zatem kwalifikowany charakter. Wywody zawarte w uzasadnieniu wniosku skarżącej wskazują jedynie, że oczekuje ona, iż Sąd Najwyższy będzie ponownie kontrolował prawidłowość ustaleń co do jej możliwości zarobkowych. W uzasadnieniu tym brak w istocie argumentów, które mogłyby przekonać o tym, że w sprawie doszło do naruszenia prawa w stopniu oczywistym, a w konsekwencji do wydania ewidentnie wadliwego orzeczenia.

Niezależnie od powyższego, należy stwierdzić, że już wstępna analiza podniesionych przez dłużniczkę zarzutów dotyczących naruszenia art. art. 491¹⁵

ust. 4 i art. 491¹⁶ ust. 1 Pr.upadł. nie pozwala na ocenę, iż skarga jest oczywiście uzasadniona.

Skarżąca, podobnie jak w zażaleniu, choć nie ujęła tego wprost, w istocie kwestionuje zastosowanie art. 233 § 1 k.p.c., czego w skardze kasacyjnej czynić nie może (art. 398³ § 3 k.p.c.). Znaczna część argumentów dotyczy bowiem oceny dowodów i ustaleń faktycznych poczynionych w sprawie. Skarżąca podważa zwłaszcza oceny dotyczące dowodu z zeznań zasadniczego świadka.

Odnosnie do głównego zarzutu skarżącej dotyczącego niedopuszczenia z urzędu dowodów z opinii biegłych, które miały posłużyć dla ustaleń co do zdolności zarobkowych upadłej oraz jej stanu zdrowia, należy przede wszystkim stwierdzić, że jako zarzuty natury proceduralnej powinny zostać powiązane z właściwymi przepisami procesowym (np. art. 232 zd. drugie k.p.c. lub art. 278 § 1 k.p.c.). Przepisy takie nie zostały jednak powołane w podstawach kasacyjnych. Strona (uczestnik) może skutecznie powoływać się w uzasadnieniu wniosku tylko na takie okoliczności, które mogłyby zostać wzięte pod uwagę przez Sąd Najwyższy w ramach rozpoznania skargi. Rozpoznanie zaś takie odbywa się wyłącznie w granicach jej podstaw (art. 398¹³ § 1 k.p.c.).

Ocena Sądu Okręgowego odnośnie do zdolności zarobkowych skarżącej w świetle przyjętej argumentacji nie budzi istotnych zastrzeżeń. Sama zresztą ocena zdolności zarobkowych dłużnika ze swej istoty ma charakter hipotetyczny i z założenia nie może być ściśle zobiektywizowana (zob. uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów SN z 26 maja 1995 r., III CZP 178/94, OSNC 1995, nr 10, poz. 136), a zatem już z tego względu trudno z reguły mówić o oczywistej jej wadliwości tylko z powodu możliwości uwzględnienia różnych czynników przy jej dokonywaniu. Zmienność w czasie zdolności zarobkowych także istotnie wpływa na trudności w ich ostatecznym ustaleniu. Nie powinno również budzić wątpliwości, że zwłaszcza w dłuższych okresach realne zarobki dłużnika mogą się istotnie różnić od jego późniejszych zdolności zarobkowych, co miało miejsce w sprawie.

Z omówionych przyczyn Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c.

Ireneusz Kunicki

(E.C.)

[SOP]